

ЕКОЛОГІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

аспірант С.В. Бендас

Одеський національний політехнічний університет

Питання екологічної відповідальності з кожним роком привертає до себе все більше уваги та потребує раціональних та прискорених шляхів вирішення проблем, що накопичуються у зв'язку зі зростанням техногенних та екологічних катастроф, а також останнім часом з підсиленням інтересом до здорового способу життя.

На другій світовій конференції у Ротердамі, яка відбулась у 1991 р., присвяченій проблемам екологічного менеджменту, було запропоновано стратегічну концепцію розвитку організацій для досягнення принципів сталого розвитку. Основною складовою цього документу була екологічна компонента. У доповіді прем'єр-міністра Норвегії наголошувалось, що міжнародні корпорації з мінімальним втручанням урядів країн повинні визнати свою відповідальність перед суспільством та природою. Становлення соціальної відповідальності бізнесу розпочалось з екологічного аспекту [2].

Впровадження соціальної та екологічної відповідальності знаходять місце у працях таких вчених, як О. Грیشної, І. Савченко, О.Ф. Новікова, М.Є. Дейч, О.В. Панькова, І. Царик, С.К. Харічкова, О.О. Охріменко, Т.В. Іванової та ін.

Згідно класичного підходу, екологічна відповідальність виникла під дією екологічного законодавства: щоб уникнути санкцій, підприємства змушені були переглянути свою екологічну політику і вжити заходів для зменшення негативного впливу своєї діяльності на навколишнє середовище.

Згідно неокласичного підходу, екологічна відповідальність є наслідком не лише нормативно-правових обмежень, але й моральної відповідальності виробників за заподіяння шкоди природі. Концепція сталого розвитку є органічним синтезом класичних та неокласичних підходів, поєднує обмеження, встановлені екологічним законодавством, та моральні зобов'язання представників бізнесу. Екологічна відповідальність перестає бути чимось примусовим, вона перетворюється у внутрішні правила ведення бізнесу [2].

Концепція екологічної відповідальності органічно поєднує у собі елементи концепції сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності. Слід зазначити, що екологічна відповідальність включає не тільки зобов'язання підприємств, а також й осіб, що приймають рішення, запроваджують дії, спрямовані на захист і поліпшення стану навколишнього середовища в цілому.

Концепцію екологічної відповідальності поділяють на дві складові: корпоративну та індивідуальну. Корпоративна екологічна відповідальність орієнтує бізнес-структури на те, що повинна існувати глобальна відповідальність перед екологічною системою планети, а це означає відповідальність кожної окремої як виробничої, так і не виробничої організації за стан довкілля.

Концепція індивідуальної екологічної відповідальності. Людей щоразу більше цікавить, як вплине несприятлива екологічна ситуація на їх повсякденне життя. Крім того, вони переймаються, як можуть сприяти вирішенню екологічних проблем [1].

До основних елементів екологічної корпоративної відповідальності відносяться [2]:

1. Запровадження корпоративної екологічної політики: екологічних принципи та стандарти; екологічне законодавство, відкрита екологічна політика.

2. Екологічний аудит. Мета екологічного аудиту полягає у визначенні основних ресурсів, необхідних для функціонування організації та обсягів їх споживання, а також в одержанні науково обґрунтованих висновків про міру впливу діяльності компанії на навколишнє природне середовище (атмосферні викиди, забруднення водойм, відходи процесу переробки тощо).

3. залучення працівників до екологічних ініціатив. Проявляється через поліпшення екологічної ситуації (екологічне виховання дітей, сортування сміття, придбання продуктів, виготовлених з найменшою шкодою для природи тощо).

4. «Зелене постачання». Постачальники постачають товари та надають послуги, які є менш шкідливими для навколишнього середовища.

5. Виробництво «зелених» товарів. Виробники намагаються зробити свою продукцію екологічнішою шляхом використання для її виготовлення екологічно чистих матеріалів, застосування інноваційних технологій переробки відходів, використання технологій замкнутих циклів.

6. Система екологічного управління (Environmental Management System) є спеціальним інструментом, що дозволяє компаніям чітко визначати цілі природоохоронної діяльності, досягати їх та постійно вдосконалювати екологічні заходи. Дану систему втілено в стандартах екологічного менеджменту ISO 14000 (Environmental Management Standards), що розроблені Міжнародною організацією стандартизації.

Центром екологічної політики та права при Єльському університеті (Yale Center for Environmental Law and Policy) опубліковано результати глобального дослідження із супроводжуваним його рейтингом країн світу за рівнем екологічної ефективності, що відображають досягнення країн у сфері управління природними ресурсами та їх раціонального використання.

Позиції в рейтингу розподілилися на підставі Індексу екологічної ефективності 2016 (The Environmental Performance Index 2016).

У цьому році із 180 досліджуваних країн світу лідером за рівнем екологічної ефективності визнано Фінляндію. У першу десятку лідерів також увійшли Ісландія, Швеція, Данія, Словенія, Іспанія, Португалія, Естонія, Мальта та Франція.

Україна в рейтингу посіла 44 позицію, покращивши за 10 років свої результати на 25% і опинилась між Аргентиною (43) та Кубою (45).

Індекс екологічної ефективності розраховується за наступними показниками: 1) стан навколишнього середовища та його вплив на здоров'я населення: стан здоров'я населення, якість повітря, вода та санітарія; 2) життєздатність екосистеми: водні ресурси, сільське господарство, ліси, рибальство, біорізноманіття та середовище проживання, зміна клімату та енергетика [3].

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН для прийняття Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року. Саміт розглядається світовою спільнотою як подія історичного значення. Проблематика Саміту охоплювала всі аспекти соціально-економічного розвитку, конкурентоспроможності країн, екологічної та енергетичної безпеки, глобального партнерства для розвитку, а обсяг ґрунтовної підготовчої роботи не мав прецедентів в історії.

Для досягнення довгострокових цілей необхідно послідовно виконувати визначені коротко- та середньострокові завдання. Передумовами досягнення всіх без винятку цілей розвитку є якісне управління, викоринення корупції, суспільна підтримка [3].

Значні переваги від корпоративної екологічної відповідальності отримує держава та суспільство: відповідність нормам і стандартам міжнародної економіки з урахування екологічної складової, збереження здоров'я населення.

Отже, завдяки спільному об'єднанню зусиль, можливо досягти підвищення рівня соціальної та екологічної відповідальності та піднесення на міжнародний рівень. До пріоритетних завдань можна віднести мінімізацію екологічного навантаження на навколишнє середовище шляхом утвердження в суспільстві свідомості цінностей екокультури і зміни траєкторії руху технологічного процесу в бік еколого орієнтованого розвитку.

Література:

1. Огородник В.В. Вплив екологічного компонента соціальної відповідальності на економіку країни / В.В. Огородник // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2015. – Випуск 7. – С. 612–616.
2. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – 180 с.
3. Громадська спілка «Економічний дискусійний клуб» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://edclub.com.ua/analytika/ukrayina-v-reytingu-ekologichnoyi-efektyvnosti-u-2016>.
4. Цілі сталого розвитку 2016–2030 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.
5. Концептуальні засади управління ефективністю виробничої діяльності підприємства [Електронний ресурс] / С.К. Харічков, С.В. Бендас // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 4 (14). – С. 11-19. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n4.html>
6. Досвід освоєння ринкових механізмів функціонування соціальної економіки [Електронний ресурс] / В.І. Захарченко, О.В. Бондаренко, О.В. Балахонова // Економіка: реалії часу. Науковий